

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Μορφή και περιεχόμενο των έργων τέχνης]

Για να οδηγηθεί ο **κοινωνός της τέχνης** στην ερμηνεία ενός καλλιτεχνήματος, πρέπει πάντοτε να ρωτά τι ήθελε να πει ο ίδιος ο **καλλιτέχνης**. Ωστόσο, κι αν ακόμη μπορεί να δοθεί απάντηση σ' αυτό – πράγμα που σπάνια συμβαίνει – εγείρονται άλλα ερωτήματα. Να κάποια από αυτά: Γιατί ήθελε να το πει αυτό; Σε ποιες εξωτερικές δυνάμεις, σε ποιες ιδιαίτερες επιδράσεις της εποχής του υπάκουσε συνειδητά ή μη; Μήπως το έργο του κρύβει ένα βαθύτερο νόημα, ένα νόημα που σε τελευταία ανάλυση είναι κοινωνικό και που μπορεί να αντιφάσκει ακόμη και με την πρόθεση του δημιουργού;

Το έργο τέχνης είναι διαποτισμένο από την ατμόσφαιρα μιας περιόδου και μιας προσωπικότητας. Τάχα όμως αυτή η ατμόσφαιρα μένει αναλλοίωτη ύστερα από αιώνες; Μήπως το ίδιο έργο μπορεί να πάρει διαφορετικό νόημα σε έναν διαφορετικό κόσμο; Δεν είναι μήπως η κρίση των μεταγενέστερων συχνά πιο αληθινή από την κρίση των σύγχρονων; Η καλλιτεχνική **ποιότητα** ενός ζωγραφικού πίνακα μπορεί να συζητηθεί αντικειμενικά, το περιεχόμενό του όμως επιδέχεται πλήθος ερμηνειών. Ανακαλύπτουμε το νόημα ενός έργου τέχνης, αλλά του δίνουμε και εμείς ένα νόημα.

Όμως, όποιο κι αν είναι το νόημα ενός πίνακα –και πολλά έργα τέχνης επιτρέπουν διαφορετικές ερμηνείες με την αλλαγή των καιρών – είναι πάντα παραπάνω από το απλό θέμα. Ένας νατουραλιστής ζωγράφος μπορεί να χειριστεί το ίδιο θέμα, για παράδειγμα τα σύννεφα που μαζεύονται πάνω από μια πόλη, με τέτοιον τρόπο, ώστε ο πίνακάς του να μην σημαίνει τίποτε περισσότερο από μια πραγματική, «φυσική» θύελλα πάνω από μια πραγματική, «φυσική» πόλη. Ο παρατηρητής τότε δε θα είχε άλλο να κάνει από το να διαπιστώσει την ακρίβεια με την οποία ο καλλιτέχνης έχει καταγράψει τη θύελλα. Αυτό περιορίζει το περιεχόμενο ή το νόημα του πίνακα στο ελάχιστο, δηλαδή στον βαθμό της ομοιότητας που έχει επιτευχθεί. Ασφαλώς, το έργο τέχνης που αντιγράφει ή καταγράφει τα φυσικά φαινόμενα, που δεν ανακαλύπτει, που δεν «αποκαλύπτει», καταντά απλή αντιγραφή της πραγματικότητας, η οποία στερείται ουσιαστικού περιεχομένου και ιδεών.

Βέβαια, όσο είναι σπουδαίο να αναγνωρίζουμε πως το νόημα και το περιεχόμενο ενός έργου τέχνης ξεπερνά το θέμα του –όταν το ξεπερνά – τόσο ουσιαστικό είναι να αποδώσουμε στο θέμα το οφειλόμενο σε αυτό μερίδιο αξίας. Και τούτο, γιατί η επιλογή του θέματος αντανακλά τις κοινωνικές συνθήκες και την κοινωνική συνείδηση της εποχής. Η μετατροπή των θρησκευτικών θεμάτων σε κοσμικά με την περιγραφή της καθημερινής ζωής στην πόλη και στην ύπαιθρο, η αντικατάσταση του «ευγενικού δράματος» με την «αστική τραγωδία» συνιστούν λίγα μόνο παραδείγματα κοινωνικών θεμάτων που σημαίνουν νέο περιεχόμενο και απαιτούν νέες φόρμες, όπως είναι αυτή του μυθιστορήματος. Η εξέλιξη αυτή δε διέπεται από καμιά άκαμπτη συνταγή και δεν ακολουθεί καμιά κανονική σειρά γεγονότων, πρώτα το νέο θέμα, ύστερα το νέο περιεχόμενο και στο τέλος η νέα μορφή. Πρόκειται μάλλον για ζήτημα περίπλοκων και αμοιβαίων επιδράσεων και μεγάλοι καλλιτέχνες μπορούν να συντελέσουν, ώστε να προχωρήσει η διαδικασία αυτή γρήγορα, προσπερνώντας πολλά στάδια.

Ε. Φίσερ (1984). *Η αναγκαιότητα της τέχνης*. Αθήνα: Θεμέλιο, 167-169 (διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A.Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 70-90 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1.Να εξηγήσετε την άποψη που διατυπώνει ο συγγραφέας στην πρόταση: «**Το έργο τέχνης είναι διαποτισμένο από την ατμόσφαιρα μιας περιόδου και μιας προσωπικότητας**».(50-70 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2.Να γράψετε τα δομικά στοιχεία της τέταρτης παραγράφου (Βέβαια... στάδια) του κειμένου.

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1.Να συντάξετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, χρησιμοποιώντας τις λέξεις/ φράσεις του κειμένου με την έντονη γραφή: **κοινωνός της τέχνης, καλλιτέχνης, ποιότητα, περιεχόμενο, μορφή**. (Μπορείτε να διαφοροποιήσετε τους γραμματικούς τύπους ως προς την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το πρόσωπο κ.λπ.).

(μονάδες 10)

Γ2.α. Να επισημάνετε στο κείμενο δύο παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση τους.

(μονάδες 3)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Θέμα του κειμένου είναι η διαφορετική θεώρηση του έργου τέχνης ανά εποχή. Ο συγγραφέας διερωτάται για τα κίνητρα δημιουργίας ενός έργου, διαπιστώνοντας ότι αυτό αισθητοποιεί την προσωπικότητα του δημιουργού και την εποχή του. Παρόλ' αυτά, συμπληρώνει πως προοδευτικά για το ίδιο έργο οι μεταγενέστεροι δίνουν και νέες ερμηνείες. Για το καλλιτέχνημα που αποτυπώνει τα φυσικά φαινόμενα ο Φίσερ έχει την άποψη ότι στερούνται ουσιαστικού περιεχομένου και ιδεών, αλλά και πάλι ότι πρέπει να δίνεται προσοχή στο θέμα που επιλέγει ο καλλιτέχνης. Η μετάπλαση του θέματος από τον καλλιτέχνη βάσει του ενστίκτου του περιορίζει τις χρονοτριβές, οδηγώντας στην εξέλιξη της τέχνης.

B1. Το καλλιτεχνικό έργο δεν μπορεί παρά να είναι βαθιά επηρεασμένο από την προσωπικότητα του καλλιτέχνη και τα χαρακτηριστικά της εποχής του. Ο καλλιτέχνης είναι ένας ευαίσθητος άνθρωπος που πολλές φορές αντλεί την έμπνευσή του από τα ερεθίσματα του καιρού του. Αυτά τα χαρακτηριστικά, βέβαια, δεν αποτυπώνονται μέσα από μια αντικειμενική καταγραφή της πραγματικότητας, αλλά είναι δοσμένα με βάση την προσωπικότητα και τις ιδέες του δημιουργού.

B2. Θεματική περίοδος: «Βέβαια, όσο είναι... μερίδιο αξίας.»

Λεπτομέρειες: «Και τούτο, γιατί... πολλά στάδια.»

Περίοδος κατακλείδα: Δεν υπάρχει

Γ1. Κάθε **κοινωνός της τέχνης** μελετώντας ένα καλλιτεχνικό έργο, επιχειρεί να προσεγγίσει τον ίδιο τον **καλλιτέχνη**, την ιδιοσυγκρασία, τις συνθήκες της εποχής του. Για να το κατορθώσει αυτό εστιάζει με κάθε λεπτομέρεια στη **μορφή** του έργου, επιδιώκοντας να συλλάβει το **περιεχόμενο** του. Η υψηλής αισθητικής σύζευξη της μορφής με το περιεχόμενο δίνει ένα έργο με **ποιότητα** που με το πέρασμα του χρόνου προσφέρει το έναυσμα για περαιτέρω ερμηνείες.

Γ2.α. Δύο περιπτώσεις μεταφορικής/ συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας είναι:

1. «το έργο τέχνης είναι **διαποτισμένο από την ατμόσφαιρα** μιας περιόδου»
2. «η εξέλιξη αυτή δε διέπεται από καμιά **άκαμπτη συνταγή**»

β. Με τη μεταφορική χρήση της γλώσσας το ύφος του κειμένου είναι πιο παραστατικό. Η συμβολική λειτουργία του λόγου προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.